

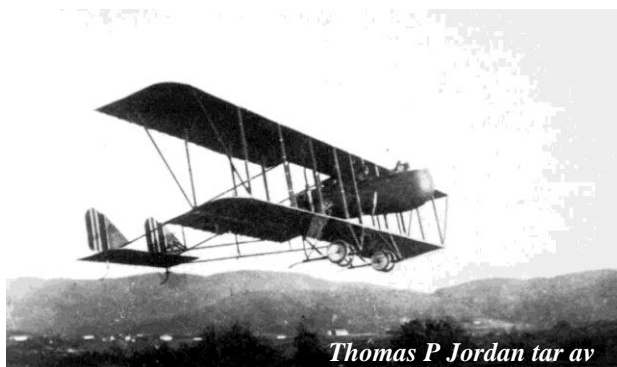
1919 Flyging over Dovrefjell

Før i tiden ble det sagt: ”*De dristige menn i de farlige fly*”. Hvor og hvem dette var myntet på kan vel være det samme, men det var nok mange som i luftfartens pionertid anså flyging over Dovre som et vågestykke.

Sensommeren 1919 skulle det være en militær øvelse på Værnes, en ikke ukjent del av Værnes sin historie. Det er ikke få øvelser som har foregått på Værnessletta, og som på godt og vondt har påvirket Stjørdalen betydelig. Det ble bestemt at to norskbygde Hydro-fly som befant seg på Østlandet skulle være med. Det ene luftfartøyet skulle flys oppover av sekondløytnant Thomas Phil Jordan. Det skulle bli den første (militære) flygingen over Dovre, ble det senere hevdet. Men det er ikke riktig. **Han fløy ikke over Dovre!** Se ”*1919 Da fjerde tråden røk...*”. Og det var med et nødscrik han klarte det. Til tross for at det var sommerstid, kom Jordan ut for snøstorm. Nå er nok snøstorm en overdrivelse, men at det kan komme snø på Dovrefjell sommerstid er ikke uvanlig. Trolig var det snøfokk av lettere kaliber, men med kraftig vind. Nå skulle det sikkert ikke så mye til før luftfartøyet konstruksjon ble satt på en prøve. Flyet ble temmelig skadet. Deler av ene vingen ble brukket. Nagler falt ut og halen ble delvis ødelagt. Dette til tross, Jordan kom seg til Værnes - og flyet ble reparert og klargjort til øvelsen. Våpenøvelsen skulle foregå 28 - 31.august.

Det synes som første dag av øvelsen forløp normalt, og i henhold til ulike kilder - er det hevdet at hele øvelsen ble avviklet før det tragiske inntraff. Men Fredrik Meyer i ”Hærens og Marinens Flyvåpen”, mener at Jordan skulle gjøre en siste tur torsdag den 28.august før flyet ble pakket sammen for vinteren.

Tidspunktet synes noe tidlig både i forhold til årstiden og øvelsen - som nettopp var kommet i gang, - dersom da ikke flygeren hadde andre prioriterte gjøremål som ville medføre at han ikke lenger kunne fly den høsten. Uansett så tok Jordan av sammen med premierløytnant Johannes Elias Stokke, adjutant ved 5.divisjonsstab. Hva som skjedde, er det vel ingen som vet helt sikkert, men boka om Værnes flystasjon hevder at flygeren gjorde en for krapp sving over elva i lav høyde, og styrtet. Andre kilder tilsier at han styrtet umiddelbart etter avgang fra 100 meters (300 ft) høyde. Flyet tok fyr, og begge om bord omkom i flammene. Den første dødsulykken med fly på Værnes var et faktum.

Sannsynligheten er meget stor for at den første vinterflygingen over Dovre fant sted 28.desember 1920. Ca. klokken 1400 landet flygerne Omdahl og Lier på Jonsvatnet (øst av Trondheim), etter å ha fløyet helt fra Kristiania (Oslo). Turen hadde i og for seg gått utmerket via Hamar, Gjøvik og Lillehammer. Dette var ikke den korteste linjen, men det var heller ikke noe mål i seg selv. Turen var nemlig en reklametur for Tidemands tobakkfabrikk. At de kom velberget frem var selvsagt det viktigste, men dette til tross så endte dagen dramatisk nok.

Straks etter ankomst Jonsvatnet tok de modige herrer av igjen og gjennomførte reklameflyging over Trondheim. I pressen stod følgende å lese: ”*Plakater*

og sigaretter regnet ned over rettferdige og urettferdige". Ved påfølgende landing var de så uheldige at de kjørte (takset) mot en jordbakke. Flyet ble sterkt skadet. En av vingene brakk og propellen ble ødelagt. Selv om opplysningene er sparsomme, synes det som om flyet senere ble demontert og sendt til reparasjon. Etter en slik vinterflyging var enkelte raskt frempå med forslag om en flygepostrute over Dovre. Men som det ble sitert i pressen: "*Man må vel bøye seg for myndighetenes ord om at dette vil falle for dyrt i disse pinaktige tider*". - Så får vel hver enkelt selv tolke hva som ligger i kraftuttrykket "pinaktige", for ikke å nevne hva som menes med "*rettferdige og urettferdige*" i sitatet ovenfor. Pressen hadde sin måte å uttrykke det på den gangen som nå. Og den nye verden som åpnet seg gjennom luftfartens pionerer og muligheter, ga nok journalistene en ypperlig anledning til å utfolde seg.